

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЛЮДИНИ ЗА ОЗНАКАМИ ЗОВНІШНОСТІ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Анастасія БУГЕРА,

*студентка навчальної групи 73Бю
Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «Харківський
авіаційний інститут»*

Науковий керівник: *Голубов Артем, к.ю.н., с.н.с,
доцент кафедри права Національного
аерокосмічного університету ім. М. Є.
Жуковського «Харківський авіаційний інститут»*

Зовнішність людини є необхідним елементом системи даних під час розслідування кримінальних правопорушень. Кожна людина має свої індивідуальні ознаки зовнішності, за допомогою яких її можна впізнати поміж інших. Серед таких ознак виділяють колір волосся, очей, расу, зріст, форму носа, голови, розмір взуття і т.д. Особлива увага приділяється ознакам, що роблять людину неповторною у своєму роді, оскільки саме вони дозволяють зробити коло підозрюваних значно меншим. Це, перш за все, можуть бути татуювання, присутність родимих плям, пірсинг, шрами. Самі такі ознаки є ключем для ідентифікації особи.

Так, ще у 1885 році французький криміналіст Альфонс Бертільон запропонував власну специфічну систему опису ознак зовнішності, яку назвав «словесний портрет». Вчення про ознаки зовнішності та їх ідеальні відображення, засоби та методи фіксації цих ознак відіграють значну роль у розкритті злочинів, яку утворюють окремий розділ криміналістики – «габітологія» або, як ще його називають, «габітоскопія».

До області вивчення габітології відносять: будову та особливості зовнішності людини; закономірності фіксації зовнішності особи у різноманітних відображеннях, та можливості їх застосовування у практичній діяльності; загальні закономірності збирання і застосовування інформації про зовнішність особи; науково-технічні засоби і методи дослідження та застосовування, методика портретної експертизи [1].

Однак із розвитком науково-технічного прогресу методика ідентифікації особи за ознаками зовнішності зазнала свого розвитку. Так, останнім часом набуває поширення такий вид ідентифікації особи як біометрична ідентифікація. В основу цього способу впізнання особи покладена можливість її ідентифікації за певними характерними біометричними ознаками, які є унікальними. До таких ознак зокрема відносять: біологічні сліди людини (ДНК-аналіз), відбитки пальців, тобто такі, що людина отримала з народження. А також, характеристики, які придбані протягом життя людини та мають властивість змінюватися, в результаті зовнішнього впливу. За останні два десятиліття, як відмічають фахівці, біометричні технології зро-

били великий крок уперед. Приміром в системах контролю й управління доступом біометричні сканери практично не ускладнюють систему безпеки, а їх вартість для деяких біометричних методів дуже низька [2].

Щодо найбільш поширених методів даного виду ідентифікації особи, то до їх числа слід віднести сканування райдужної оболонки ока та відбитків пальців, а також розпізнавання за геометрією обличчя. Ці методики становлять більш ніж половина всієї системи ідентифікації особи.

Зокрема ще у 1994 р. Дж. Даугман (США) запатентував метод розпізнавання особи за райдужною оболонкою ока, який використовується і дотепер. Райдужна оболонка ока є унікальною характеристикою людини. Маюнок райдужки формується на восьмому місяці внутрішньоутробного розвитку, остаточно стабілізується у віці близько двох років і практично не змінюється протягом життя, окрім як в результаті сильних травм або складних патологій. Метод є одним з найточніших серед біометричних технологій. Сканування сітківки відбувається з використанням інфрачервоного світла низької інтенсивності, спрямованого через зіницю до кровоносних судин на задній стінці ока [2]. Щодо цього методу, то до його переваг можна віднести статистичну надійність, безконтактна реєстрація даних, а основними недоліками є те, що сама система досить складна у користуванні та витрачається чимало часу для обробки. Окрім цього, можна виділити як недолік недостатня швидкість розвитку методу через свою високу вартість.

Ще одним досить поширеним методом ідентифікації особи є розпізнавання її за геометрією обличчя. Даний метод відрізняється від інших біометричних способів впізнання людини, перш за все, тим, що воно не потребує спеціального устаткування та йому притаманна відсутність фізичного контакту особи з пристроями. Навіть більше, близько третини ноутбуків та смартфонів випускаються зараз із вбудованою системою зчитування відбитка пальців, а за наявності в ноутбучі відеокамери на ньому можна встановити систему розпізнавання людини за геометрією обличчя [2].

Згідно з оглядом зарубіжного досвіду застосування методу біометричної аутентифікації людини Укрбюро Інтерполу в країнах Євросоюзу, США та в Ізраїлі використовують переважно способи біометричної автентифікації за двовимірним зображенням обличчя. Така перевірка здійснюється, як правило, без використання спеціальних приладів, шляхом візуального порівняння обличчя особи з цифровим зображенням, що міститься в біометричному паспорті. У інших країнах вже є неодноразові спроби використання методу ідентифікації за обличчям у системах відеоспостереження. Наприклад, практично вся територія м. Лондона вкрита системою відеоспостереження для запобігання та розкриття правопорушень. І, згідно з повідомленнями на сайті Dokumentika.org, у Лондоні за допомогою системи розпізнання облич, яка була розроблена до лондонської Олімпіади, заарештовано біля 2 тисяч осіб, причетних до мародерства під час масових безпорядків [3].

Таким чином, біометричний спосіб ідентифікації за геометрією обличчя можна вважати найбільш доступним та перспективним методом у розслідуванні кримінальних правопорушень. А можливість та доступність розвитку цього методу є реальною. Наприклад, в Китаї в 2018 році стартував проєкт Smart Campus, що дає можливість в онлайн – форматі спостерігати

за присутністю дітей на уроках. У випадку, якщо дитини немає в полі зору системи протягом 15 хвилин, то на телефони вчителя та батьків буде надіслано відповідне повідомлення. В Україні теж є перші успіхи, в Києві на вулицях було встановлено понад 100 000 камер відеоспостереження, які є частиною державної програми боротьби з порушенням правил дорожнього руху та хуліганством. Я вважаю, що для розвитку ідентифікації за геометрією обличчя необхідно зробити державне замовлення на розробку програмного забезпечення даної системи, через те, що рівень програмістів у науково-дослідних установах України є доволі високим для належної його розробки.

Узагальнюючи наведене в доповіді, я хочу зауважити, що використання сучасних методів ідентифікації особи під час запобігання та розслідування кримінальних правопорушень є важливим криміналістичним засобом підвищення ефективності правоохоронної діяльності. Відповідно такі методи повинні знаходити своє більш широке запровадження, а їх використання має отримати підтримку та подальший розвиток. Адже захист прав і свобод особи та забезпечення громадського порядку, у тому числі завдяки криміналістичній техніці та методам її застосування, слід також вважати пріоритетним завданням розвитку криміналістики.

Список використаних джерел:

1. Соколенко Т. С., наукові положення ідентифікації людини за ознаками зовнішності, наук. журн. Правові горизонти, Суми, 2017. с. 81.
2. Коваль А. Г., Злепко С. М., Новіцький Г. М., Крекотень Є. Г., методи і технології біометричної ідентифікації за результатами літературних джерел. Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Серія: технічні науки, Том 30 (69) Ч. 1 № 2. Вінниця, 2019. с. 104, 107.
3. Захаров В. П., Зачек О. І. можливості застосування біометричного методу ідентифікації за геометрією обличчя в системах відеоспостереження правоохоронних органів. Науковий вісник Львівск.держ. у-ту внутр.справ. Львів, 2014, с. 346.